

Høringssvar fra Arbeids- og velferdsdirektoratet

Vi viser til henvendelse av 6. juni 2025 som gjelder høring om forslag til endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (innhenting av inntektsopplysninger mv.).

Departementet foreslår å innta et nytt sjette ledd i lov om Statens pensjonskasse § 45, som skal gi Statens pensjonskasse (SPK) hjemmel til å innhente nødvendige lønnsopplysninger fra skattemyndighetene i forbindelse med tidligpensjon, særalderspåslag og etteroppgjør for disse ytelsene. Direktoratet har ingen innvendinger mot at det inntas et nytt sjette ledd i lov om Statens pensjonskasse § 45.

Selv om vi ikke har innvendinger mot forslaget slik det er utformet nå, bør det etter vår vurdering ikke tolkes som en begrensning i adgangen til å innhente øvrige nødvendige opplysninger med hjemmel i § 45 første ledd i lov om Statens pensjonskasse.

Lov om Statens pensjonskasse § 45 første ledd er en tilstrekkelig hjemmel for at SPK kan innhente nødvendige opplysninger for å forvalte ordningene de administrerer, herunder fra arbeidsgivere, Nav og andre relevante instanser. Dette har vært lagt til grunn i gjeldende forvaltningspraksis, og lovens ordlyd understøtter en slik forståelse. Bestemmelsen gir også Nav fritak fra taushetsplikt ved utleveringen. For de øvrige tjenstepensjonsordningene finnes ikke tilsvarende generelle hjemler for innhenting av opplysninger til bruk i saksbehandling, eller som gir unntak fra Navs taushetsplikt. I samordningsloven § 27 finnes hjemmel for utveksling av opplysninger til bruk i samordning, men slik vi ser det per i dag er det ikke helt klart om denne dekker utveksling av opplysninger til bruk i tjenstepensjonsordningenes saksbehandling av de nye særaldersytelsene. Det fremkommer ikke av høringsnotatet om departementet har vurdert om det er behov for egne hjemler for denne typen opplysningsutveksling eller ikke. Vi mener det bør gis klare hjemler for at også tjenstepensjonsordninger utover SPK kan innhente opplysninger fra Nav til bruk i vilkårsprøving og beregning av tidligpensjon og særalderspåslag, samt hjemler for at Nav har unntak fra taushetsplikt ved slik utlevering. Vi har ikke vurdert akkurat hvordan slike hjemler kan utformes eller hvor de i så fall bør inntas. Alternativt vil det være nyttig om departementet kan vurdere om samordningsloven § 27 gir hjemmel for utlevering av opplysninger til slik bruk.

I forbindelse med innføring av livsvarig AFP i offentlig sektor ble det gitt særskilt hjemmel for at tjenstepensjonsordninger i kommunal sektor skulle kunne hente inn opplysninger fra Nav til bruk i beregning av forventede fremtidige pensjonsytelser (veiledning). Denne finnes i forsikringsvirksomhetsloven § 4-18. Vi legger til grunn at denne vil gjelde utlevering til bruk i veiledning om tidligpensjon og særalderspåslag. I lovens § 4-17 første ledd ble det også gitt hjemmel for innhenting av opplysninger fra Nav til bruk

i saksbehandling av livsvarig AFP i offentlig sektor. Denne gjelder imidlertid kun livsvarig AFP, og ikke for eksempel tidligpensjon og særalderspåslag.

Etter bestemmelsen har SPK en vid adgang til å innhente opplysninger ved at innhentingsadgangen knytter seg til det som er «nødvendig for å forvalte de ordningene Pensjonskassen administrerer», uten å begrense hvilke typer opplysninger eller hvilke sakstyper dette gjelder. Det fremgår eksplisitt av bestemmelsen at opplysninger kan innhentes fra blant annet arbeidsgivere og offentlige myndigheter.

Vi legger til grunn at bakgrunnen for forslaget til nytt sjette ledd primært er den begrensningen som ble formulert i Prop. 135 L (2019–2020), hvor det ble uttalt at gjeldende § 45 ikke hjemler løpende tilgang til inntektsopplysninger fra skattemyndighetene. Det nye leddet bør derfor ses som en spesialhjemmel for et særskilt behov, og ikke som uttrykk for et endret nivå på hvilken presisjon som kreves i rettsgrunnlaget for annen opplysningsinnhenting etter § 45.

For å unngå rettslig uklarhet eller utilsiktet endring i praksis, bør det komme tydelig frem at det nye lovforslaget ikke er ment å skjerpe kravet til presisjon i hjemmelsgrunnlaget for annen informasjonsinnhenting enn den som direkte omfattes av sjette ledd.

En slik presisering er viktig for å sikre at innhenting av andre relevante opplysninger, slik som fra Nav og arbeidsgivere i forbindelse med øvrige ytelser, fortsatt kan skje på grunnlag av § 45 første ledd sammenholdt med reglene om de aktuelle ytelsene. Dette gjelder for eksempel opplysninger om uførepensjon, etterlattepensjon og lignende. Vi anbefaler derfor at det i den videre behandlingen av lovforslaget gjøres uttrykkelig klart at:

- Innføringen av § 45 sjette ledd ikke er ment å innebære noen innskrenkning i forståelsen eller anvendelsen av § 45 første ledd.
- Det heller ikke er ment å skjerpe kravet til presisjon i det rettslige grunnlaget for hva som anses som et tilstrekkelig klart og presist rettslig hjemmelsgrunnlag i personvernrettslig forstand for øvrig innhenting av opplysninger etter § 45 første ledd.

I høringsnotatet punkt 2.2.1 fremgår det at tidligpensjonen og særalderspåslaget skal reduseres dersom pensjongivende inntekt etter uttak overskrider inntektsgrensen. Pensjongivende inntekt kan endre seg som følge av en etterbetaling fra Nav. Med etterbetaling her menes ikke etteroppgjøret, men den utbetalingen en bruker får dersom Nav har gjort en feilberegning og betalt ut for lite stønad til en bruker tidligere.

En innhenting fra SKE vil medføre et større behov i koordinering mellom opplysningene Nav «deler» med SKE om for eksempel hva enkeltpersoner har som pensjonsgivende inntekt. Jo flere som baserer seg direkte på dataene til SKE, desto flere følgefeil kan det ha hvis Nav og SKE ikke opererer med et likt datagrunnlag. Det er ikke ukjent at Nav og SKE har forskjellig PGI for enkeltpersoner basert på ulike opplysninger og i disse tilfellene kan det fort oppstå «feil» hos tredjeparter som baserer seg på PGI.

Dersom en bruker får etterbetalt en ytelse som er pensjonsgivende, blir hele etterbetalingsbeløpet ført som PGI i utbetalingsåret. Dette kalles kontantprinsippet og er hjemlet i [skatteloven § 14-3](#). Skattemyndighetene kan omfordele skatten på årene etterbetalingen gjelder for, men de kan ikke fordele PGI på de årene hvor det egentlig skulle vært medregnet/godskrevet. Nav har heller ikke hjemmel til å gjøre endringer i pensjonsgivende inntekt etter [folketrygdloven § 3-15](#). Det følger av [folketrygdloven § 24-1](#) første ledd at det er Skattedirektoratet som fastsetter pensjonsgivende inntekt. Det er med andre ord ikke mulig for Nav å «rette opp» i brukers PGI for årene etterbetalingen gjelder for. PGI-feilen kan få innvirkning både på tidligere vedtak og beregninger, og fremtidige. Den kan også få innvirkning på andre forhold som ligger utenfor Nav, eksempelvis lån fra lånekassen og pensjonsopptjening i SPK. Dette er fordi PGI brukes som beregningsgrunnlag for flere ytelser i Nav, samt som grunnlag for pensjonsopptjening. Dersom PGI er kunstig høy i et etterbetalingsår, istedenfor å bli fordelt «korrekt» på årene etterbetalingen gjelder for, kan det gi feil beregnede fremtidige ytelser, eller gjøre at man mister pensjonspoeng da øvre grense for pensjonspoeng er 7,1 G per år.

Det fremgår i høringens punkt 2.2.2 om innhenting av opplysninger om arbeidsforhold at pensjonsinnretningene skal innhente opplysninger om arbeidsforhold direkte fra arbeidsgiver. Det er ifølge høringen behov for følgende opplysninger: hvorvidt medlemmet har hatt stilling(er) med særaldersgrense, hva særaldersgrensen har vært i ulike perioder, medlemmets tid i stilling(er) med særaldersgrense og vedkommendes prosentvise fratreden fra stillingen mv. Arbeids- og velferdsdirektoratet ber departementet vurdere om det er mer hensiktsmessig at pensjonsinnretningene får hjemmel til å hente denne informasjonen fra Aa-registeret. På den måten kan de ta i bruk opplysninger som allerede er innrapportert til Nav via a-ordningen, og dermed unngå å øke rapporteringsbyrden for både arbeidsgiver og arbeidstaker. Aa-registeret har eksistert siden 1978. Arbeidsforhold fra før 2015 inneholder opplysninger om hvem arbeidsgiver/arbeidstaker er, start- og sluttdato, antall timer per uke, yrkeskode og for maritime arbeidsforhold skipstype, skipsregister og fartsområde. Aa-registeret ble utvidet med flere dataelementer ved innføring av a-ordningen i 2015, se Aa-registerforskriften § 6 om hvilke dataelementer som innrapporteres hver måned.

Vennlig hilsen

Emine Benedicte Gunnerød

Seniorrådgiver

Ytelsesavdelingen // Styringsseksjonen

NAV // Arbeids- og velferdsdirektoratet